

07 אפריל 2019
ב' ניסן תשע"ט

סיכום שנת 2018 - ענף הכימיה, הנפט והפרמצבטיקה

תקציר

מסיכום שנת 2018 עולה:

- נסיגה חדה חלה בפעילות ענף התרופות, ירידה של כ- 15.8% זאת בהמשך לנסיגה של כ- 10% בשנת 2017. עלייה זו, מותנה במקצת הודות לעלייה של כ- 2% בתוצר ענף מוצרי הנפט והכימיה.
- מכירות הענפים הנסקרים נאמדו בכ- 87.5 מיליארד ₪.
- יצוא ענפי התרופות, הכימיה והנפט הסתכמו בשנת 2018 בכ- 16.1 מיליארד דולר, זאת לאחר יצוא בהיקף דומה בשנת 2017.
- בשנת 2018 הועסקו כ- 33.7 אלף איש בענפי הכימיה, הנפט והתרופות, המהווים כ- 9% מסך מצבת עובדי התעשייה.
- ההשקעות במכונות וציוד מיבוא רשמו נסיגה ריאלית של כ- 16% לעומת שנה קודמת.

רקע

לפי סיווג הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ייצור ענף התרופות (סיווג 21) משתייך לקבוצת ענפי הטכנולוגיה העילית. ענף זה כולל¹ פעילות ייצור תכשירים ותרופות, הן קונבנציונליות (על בסיס כימיקלים) והן הומאופתיות (על בסיס צמחים).

ייצור ענף הכימיה (סיווג 20) משתייך לקבוצת ענפי הטכנולוגיה המעורבת - עילית. ענף זה כולל פעילות טרנספורמציה של חומרי גלם אורגניים ואנאורגניים באמצעות תהליכים כימיים.

יצור ענף הנפט (סיווג 19) משתייך לקבוצת ענפי הטכנולוגיה המעורבת – מסורתית ענף ראשי זה כולל הפיכת נפט גולמי ופחם למוצרים שמישים. התהליך המרכזי הוא טיהור הנפט, כלומר הפרדת הנפט הגולמי למרכיבים, באמצעות טכניקות ביקוע וזיקוק. ענף זה כולל גם ייצור מוצרים אופייניים (כגון: קוק, בוטן, פרופן, דלק, נפט, מזוט) וכן שירותים בתחום עיבוד הנפט הגולמי (כגון: זיקוק בהזמנה). בנוסף, כולל גם ייצור גזים כגון: אתן, פרופן ובוטן, כתוצרים של זיקוק נפט.

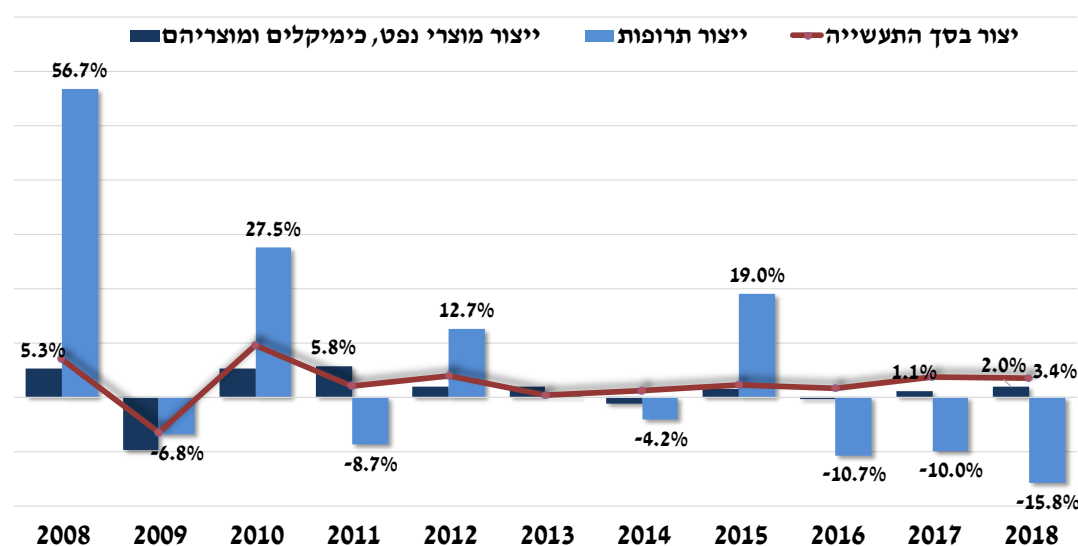
¹ לפי הסיווג האחד של ענפי הכלכלה 2011 של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ייצור

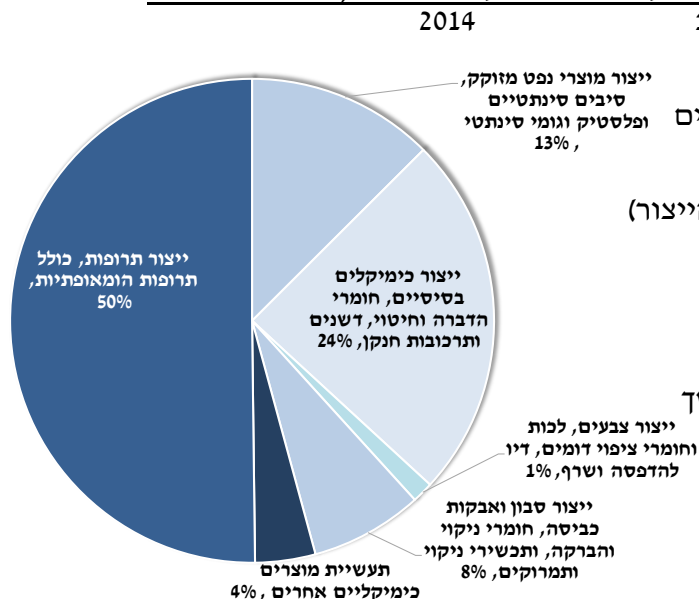
תעשיית ענף התרופות, הכימיה והנפט המקומית פועלת באמצעות כ- 373 מפעלים², מזה כ- 323 מפעלים הינם מענף הכימיה והנפט. נציין כי מפעלי ענפי התרופות, הכימיה והנפט מהווים כ- 3% מסך מפעלי התעשייה, הכרייה והחציבה, והיצור מתבצע ברובו (כ- 84%) על ידי מפעלים³ המעסיקים עד 100 עובדים.

בסיכום שנת 2018 תוצר מפעלים אלו נאמד בכ- 18.4 מיליארד ₪, במונחי ערך מוסף המהווה כ- 14% מתוצר ענפי התעשייה⁴. כמו כן, בתקופה הנסקרת נרשמה נסיגה חדה בפעילות ענף התרופות, אשר באה לידי ביטוי בירידה של כ- 15.8% זאת בהמשך לנסיגה של כ- 10% בשנת 2017. מנגד, חלה עלייה של כ- 2% בתוצר ענף מוצרי הנפט והכימיה.

יצור ענף התרופות, הכימיה והנפט שיעורי שינוי שנתיים, ריאליים

הרכב פעילות הייצור בענפי הכימיה, הנפט והתרופות

עיקר פעילות הייצור בענפי הכימיה, הנפט והתרופות

בישראל מתמקדת בייצור תרופות, כולל תרופות הומאופתיות (כ- 50% מסך הייצור), ייצור כימיקליים בסיסיים וחומרי הדברה (כ- 24% מסך הייצור), מוצרי נפט מזוקק וסיבים סינתטיים (כ- 13% מסך הייצור) וייצור סבון ואבקות כביסה (כ- 8%). בנוסף, תעשיית זו כוללת ענפי התמחות ממוקדים כדוגמת ייצור מוצרי כימיקלים אחרים (כ- 4%) וייצור צבעים לכות וחומרי ציפוי (כ- 1% מסך הייצור).

² כולל עצמאיים שאינם מעסיקים שכירים, לשנת 2017

³ סקר תעשייה, כרייה וחציבה 2014.

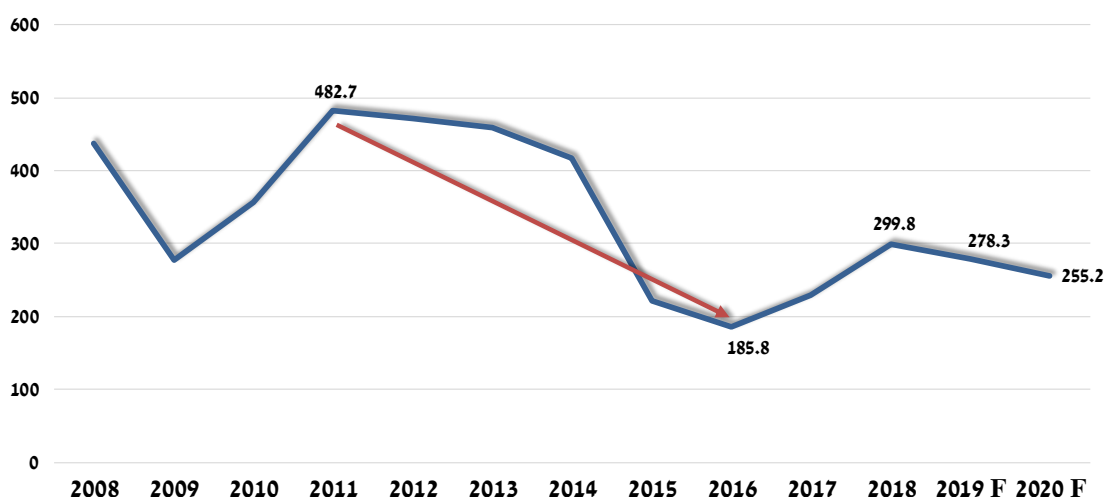
⁴ מתבסס על נתוני התפוקה (במונחי ערך מוסף) מסקר תעשייה 2014, תוך קידום על בסיס מדדי הייצור התעשייתי.

מחירי חומרי הגלם

חומר הגלם העיקרי בענפי הכימיה, הנפט והתרופות הוא הנפט הגולמי המשמש לייצור נפט מזוקק. בשנים 2011-2016 חלה מגמת ירידה במדד מחירי הנפט הגולמי, כך נרשמה ירידה בקצב שנתי ממוצע חד של כ- 17%⁵ ומדד מחירי הנפט הגולמי הגיע לשפל של כ- 186 נקודות המדד (לעומת סביבת מדד מחירים של כ- 480 בשנת 2011).

בשנים 2016-2018 חלה התאוששות במחיר הנפט הגולמי, כך נרשמה צמיחה חדה ביותר של כ- 27% בממוצע לשנה, לרמה של כ- 300 נקודות בשנת 2018 (מחיר ממוצע של כ- \$71 לחבית בשנת 2018). העלייה במחירים נגזרה בחלקה העיקרי בשל צמצום ההיצע בעקבות הסכם מדינות OPEC, שבמסגרתו הוחלט לצמצם את תפוקת הנפט הגולמי וזאת על מנת לשמור על מחיר נפט גבוה. להסכם זה הצטרפו מדינות רבות נוספות שאינן חברות בארגון, ובראשן רוסיה.

מדד מחירים עולמי של נפט גולמי
שנת בסיס 1990=100

מכירות

מכירות קבוצת ענפי הכימיה, הנפט והתרופות בשנת 2018 נאמדו בכ- 87.5 מיליארד ש"ח⁶, כאשר כ- 77% מהמכירות מיוחסות לענף הכימיה והנפט, והיתר (כ- 23%) למכירות ענף התרופות. כך, בשנת 2018 סך מכירות קבוצת ענפים אלו היוו כ- 21% ממכירות סך ענפי התעשייה. פעילות ענף התרופות הינה מוטת יצוא כאשר שיעור הפדיון מהיצוא הינו גבוה ביותר ועומד על למעלה מ- 88%⁷ וכ- 12% בלבד מופנה למכירות השוק המקומי. חשיפה גבוהה ליצוא עלולה להשפיע על סיכוני שע"ח ורגישות יתרה להתפתחויות כלכליות במדינות אליהן מיוצאת התוצרת. מנגד, חלוקת הפדיון בענף מוצרי הכימיה והנפט הינה מאוזנת יותר ועומדת על כ- 58% לטובת מכירות מקומיות, והיתר (כ- 48%) מופנה ליצוא.

⁵ האקונומיסט, מרץ 2019

⁶ מתבסס על נתוני מכירות מקוריים בשנת 2017, תוך קידום על בסיס מדדי מכירות לשנת 2018

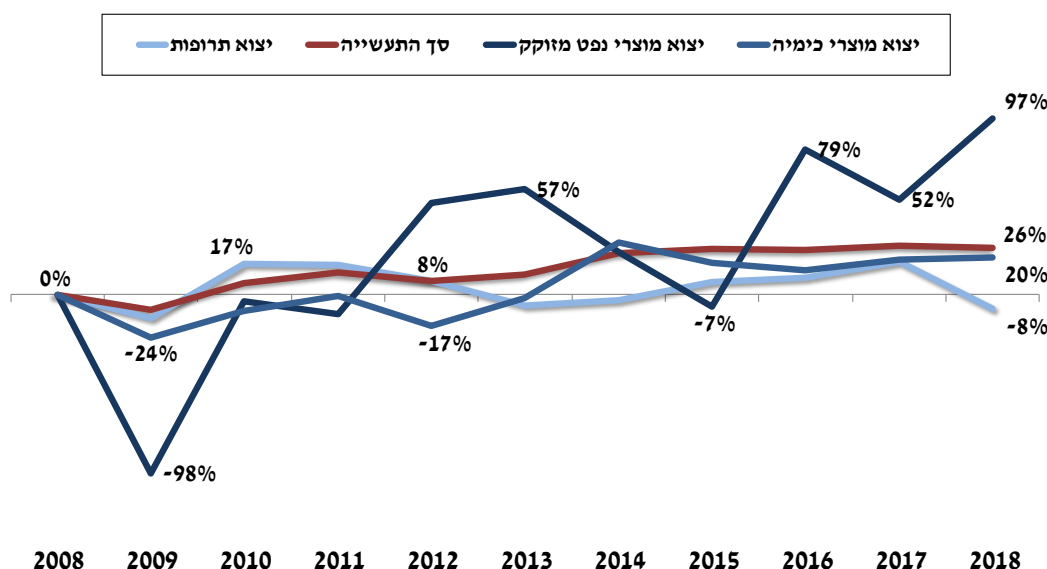
⁷ מדדי התעשייה 2015, למ"ס.

יצוא⁸

יצוא ענפי התרופות, הכימיה והנפט הסתכמו בשנת 2018 בכ- 16.1 מיליארד דולר, זאת לאחר יצוא בהיקף דומה בשנת 2017. כך, בשנת 2018 יצוא ענפי הנפט והכימיה רשמו עלייה ריאלית של כ- 29.3% ו- 1.3%, בהתאמה, בעוד יצוא ענף התרופות רשם נסיגה ריאלית חדה ביותר של כ- 22% בתקופה הנסקרת בשל פעילותה של חברה מרכזית בענף. מבחינת הרכב היצוא, עולה כי יצוא ענף מוצרי הכימיה מהווה כ- 55%, לצד יצוא ענף התרופות המהווה כ- 36% נוספים וענף מוצרי הנפט כ- 8%.

בהסתכלות ארוכת טווח, בשנים 2008-2018 ניכר כי יצוא מוצרי הנפט רשם עלייה ריאלית מצטברת חדה ביותר של כ- 97% לעומת צמיחה מצטברת של כ- 26% בממוצע התעשייה. במקביל, יצוא ענף מוצרי הכימיה רשם עלייה מצטברת של כ- 20% בעשור החולף ומנגד, יצוא ענף התרופות רשם התכווצות ריאלית בקצב של כ- 8% לעומת שנת 2008. נציין, כי בשנת 2017 חלה התכווצות ריאלית בקצב של כ- 22% בשל משבר באחת החברות המרכזיות בענף התרופות.

התפתחות היצוא בענפי הכימיה, התרופות והנפט לעומת סך התעשייה שיעורי שינוי ריאליים מצטברים בעשור החולף, לעומת 2008

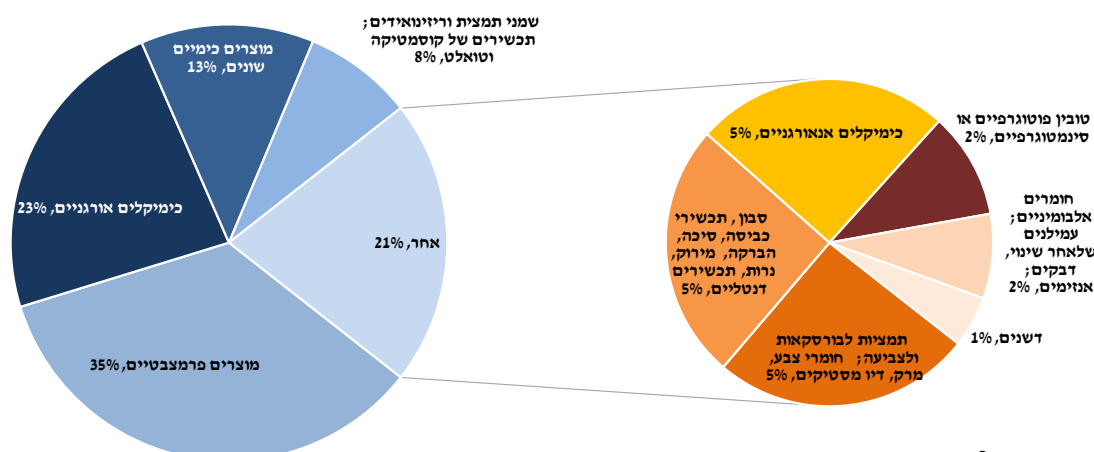

יבוא

יבוא מוצרי התעשיות הכימיות הסתכם בשנת 2018 בכ- 7 מיליארד דולר, זאת לאחר יבוא בהיקף של כ- 6.4 מיליארד דולר בשנת 2017. כך, יבוא מוצרי התעשיות הכימיות צמח נומינלית (דולרית) בכ- 10%. בבחינת הרכב היבוא הענפי עולה כי המוצרים הפרמצבטיים מהווים כ- 35% מסך היבוא, לצד יבוא כימיקליים אורגניים המהווים כ- 23% נוספים ומוצרים כימיים שונים המהווים כ- 13%. כמו כן ניתן לראות כי יבוא מוצרי כימיה בהיקפים נמוכים יותר: בכל אחד מקבוצות היבוא כימיקליים אנאורגניים, סבון ותכשירי כביסה ותמציות לבורסקאות ולצביעה היקף היבוא עומד על 5% מסך היבוא, טובין פטווגרפיים (2%), חומרים אלבומיניים (2%) ודשנים (1%).

⁸ על פי נתוני סחר חוץ, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

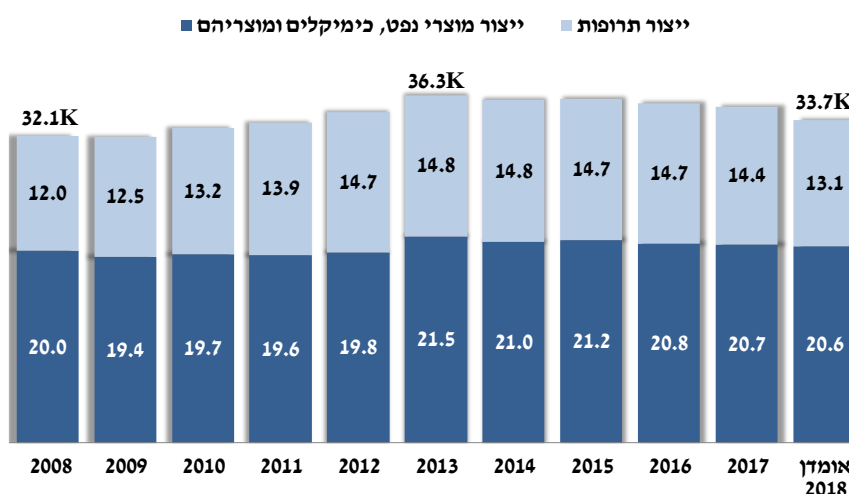
יבוא מוצרי כימיה
2018

מועסקים⁹

בשנת 2018 הועסקו כ- 33.7 אלף איש בענפי הכימיה, הנפט והתרופות, המהווים כ- 9% מסך מצבת עובדי התעשייה. בשנה זו חלו פיטורי עובדים בקצב של כ- 4% לעומת שנת 2017. פיטורים אלו משקפים צמצום נרחב במצבת עובדי ענף התרופות (-9.1%) וירידה בקצב של כ- 0.5% בענף הכימיה והנפט. יחד עם זאת, בהסתכלות על פני זמן, ניתן להבחין בהתרחבות מצבת העובדים בענפים אלה, עלייה מצטברת של כ- 9.2% בענף התרופות ושל כ- 2.6% בענף הכימיה והנפט.

מועסקים בענפי הכימיה, הנפט והתרופות
אלפים

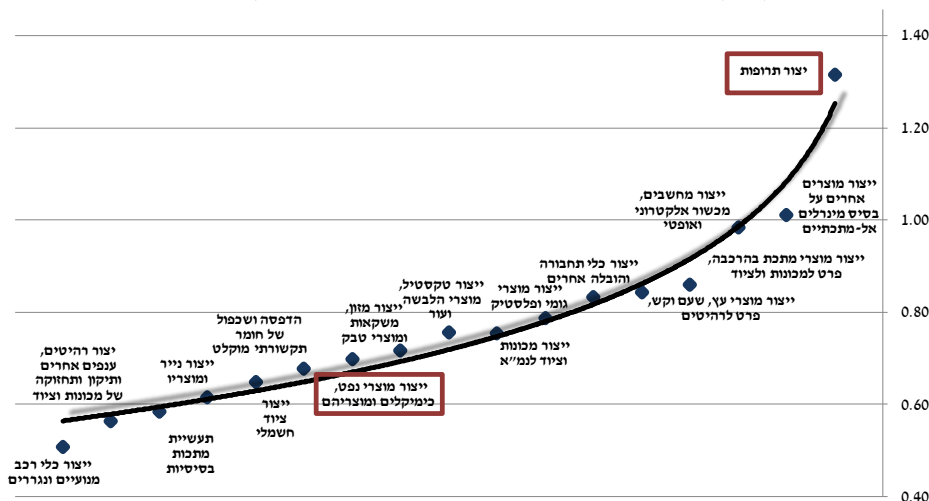
יחד עם הירידה בהיקף המועסקים, חלה בשנת 2018 גם ירידה בהיקף שעות העבודה: נסיגה של כ- 2.2% בכל אחד מענפי הכימיה והנפט והתרופות, אשר הובילה לירידה של כ- 5.3% בפריון העבודה של ענפים אלו. הירידה בפריון נגזרה מירידה חדה בפריון ענף התרופות (-13.9%), אשר מותנה במקצת הודות לעלייה של כ- 4.2% בפריון ענף הכימיה והנפט. יצוין, כי פריון העבודה מחושב על ידי התוצר לשעת עבודה. בהסתכלות בינלאומית, ניתן לראות כי פריון ענף מוצרי הנפט והכימיקלים הישראלי נמוך בכ- 30% מממוצע מדינות ה-OECD. כך, התוצר לעובד ישראלי מוערך בכ- 139 אלף דולר לעומת כ-

⁹ מתבסס על ממוצע שיעור שינוי שנתי 2018, למ"ס

199 אלף דולר בממוצע מדינות ה-OECD¹⁰. מנגד, פרייון ענף התרופות הישראלי גבוה בכ- 31% מפרייון הענף במדינות ה-OECD.

הפרייון בענפי התעשייה הישראלית לעומת ה-OECD

יחס הפרייון בין ישראל למדינות נבחרות, לפי שווי כוח קנייה ומחירים שוטפים, 2015

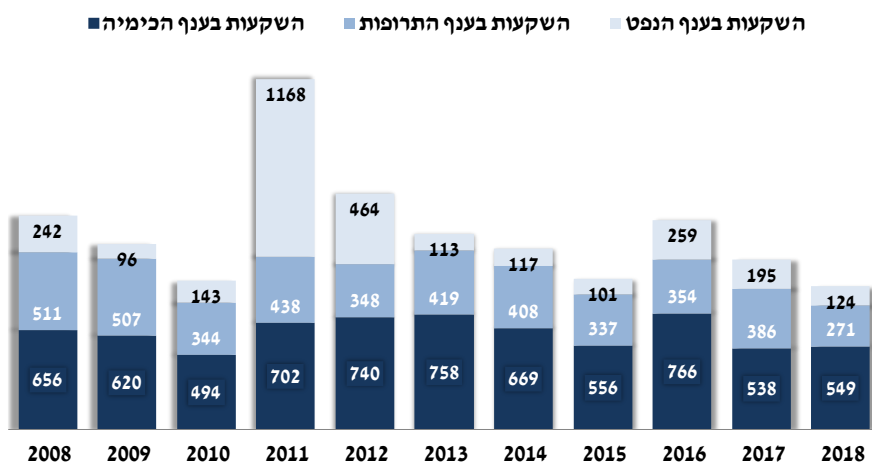

השקעות¹¹

ההשקעות בענף הכימיה, הנפט והתרופות הסתכמו בשנת 2018 בכ- 904 מיליוני ש"ח¹² ורשמו ירידה ריאלית של כ- 16% לעומת 2017. ההשקעות בענפים אלה מהוות כ- 4% בלבד מסך השקעות ענפי התעשייה במכונות וציוד בשנת 2018. בעשור החולף, השקעות ענף הכימיה בממוצע שנתי היוו כ- 49% מהיקף ההשקעות שלקבוצת ענפים אלו.

השקעות בענפי הכימיה, הנפט והתרופות

מיליוני ש"ח, מחירי בסיס, 2010

בדבר הסברים והבהרות ניתן לפנות לצוות המחלקה למוחקר כלכלי:

מילה סויפר-פז, מנהלת המחלקה

קלייר סלע, כלכלנית, טלפון: 03-5198807

¹⁰ נתוני פרייון לשנת 2015, מותאם מחירי PPP

¹¹ השקעות במכונות וציוד מיבוא

¹² במחירים שוטפים